

Posudek školitele na dizertační práci

Autorka dizertační práce: MgA. Lucie Králová

Název dizertační práce: *Rozumět televizi: Produkční kultura České televize v oblasti dokumentárního filmu 1993 – 2017*

Školitel a autor posudku: Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D. (Katedra antropologie, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni)

Na počátku dizertační práce a potažmo naší spolupráce s Lucií Královou stála idea, že etnografický výzkum vycházející z teoretických pozic sociální a kulturní antropologie je vhodným nástrojem pro výzkum prostředí České televize, resp. „kultury“, která je v pozoruhodném „kmeni“ televizních pracovníků sdílena a reprodukována. Jakkoli se toto východisko jeví jako nadsázka, při zpětném ohlédnutí je zřejmé, že etnografický přístup byl pro filmovou dokumentaristku ideální metodologickou volbou. A to nejenom proto, že mezi metodou zúčastněného pozorování a tvorbou autorského dokumentu je celá řada styčných ploch, ale i z toho důvodu, že tato metoda umožňuje nahlédnout, jak sami aktéři (televizního průmyslu) vidí svět (či svůj svět), neboli nekončí u toho, jak se dané sociální prostředí jeví pouze vnějšímu pozorovateli. Autorka v tomto smyslu vhodně vytěžuje svojí pozici „insidera“, snaží se „porozumět televizi“ na základě dlouhodobé intenzivní participace s informátory v jejich světě, o kterém podává zprávu, přičemž tak činí s teoretickým odstupem v intencích přílehlavých konceptuálních rámců. Své postavení ve sledovaném prostředí od úvodních řádků zviditelňuje a zároveň reflektuje meze platnosti svých zjištění v souladu s metodologickými i etickými požadavky kritické etnografie, která je coby výzkumná strategie významně uplatňována i v kontextu současných „screen studies“ nebo „production culture studies“. V tomto přístupu jsou Lucii Králové skvělou (a vhodně následovanou) inspirací etnografické výzkumy produkční kultury BBC, které uskutečnily G. Born a A. Zoellner.

Teoretická a pojmová východiska dizertační práce se ustalovala postupně, autorka hledala, ve kterých pojmech se jí o prostředí České televize a televizního průmyslu užitečně přemýšlí. Zvolené teorie tak nejsou jenom pouhým dekorativním ex post zarámováním intuitivně sebraných dat, nýbrž tvoří konceptuální základ, od kterého se výzkumný design v logických krocích odvíjí. Autorka svůj teoreticko-metodologický postup staví od obecných předpokladů „rozumějícího“ přístupu v sociálních vědách, přes základní pojem produkční kultury, až po koncepty jako jsou adaptační strategie, rituál, narativ (o minulosti) nebo průmyslový folklór, které jsou vůdčími motivy jednotlivých kapitol. Oceňuji, že se autorka nespokojuje pouze s tím, že v kontextu televizní praxe mechanicky identifikuje například určité rituály nebo strategie, ale snaží se svá pojmová východiska navzájem usouvztažňovat a využívat směrem k porozumění tomu, jaké významy jsou v kontextu pozorovaných sociálních praxí aktéry reprodukovány. Zatímco pojem adaptační strategie v intencích R. K. Mertona umožňuje klasifikovat jednání aktérů ve vztahu ke (kulturním) cílům (České

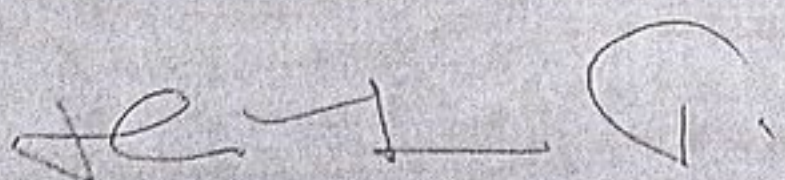
televize), umožňuje pojem rituálu (dle J. Caldwell a V. Turnera) konceptualizovat procesy a změny, které v rámci produkční kultury probíhají. Skrze pojem narativ se pak autorka vztahuje k minulosti sledovaného prostředí, resp. k tomu, jak je minulost v kontextu produkční kultury ČT strukturována a prakticky využívána. Použité koncepty se vhodně doplňují, jsou dobře představeny s oporou v relevantních pracích či zdrojích a zároveň adekvátně aplikovány při tvorbě dat a interpretací. Svá zjištění autorka interpretuje s ohledem na to, jakým způsobem současná produkční kultura České televize formuje podobu dokumentární filmové tvorby.

Třebaže je dizertace Lucie Králové místy psaná osobitým jazykem využívajícím přiléhavé metafory a třebaže autorka nezřídka nechává promluvit samotné aktéry prostřednictvím poměrně dlouhých citací, neznámá to, že se jedná o nedostatečně strukturovanou nebo interpretačně nevytěženou práci. Posuzovaný text naopak vyniká systematičností, k níž nepochybně napomohlo, že výpovědi informátorů získané v rámci nestrukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů (a při veřejných prezentacích nebo on-line diskuzích) byly zpracovány pomocí programu pro kvalitativní analýzu MAXQDA umožňujícím v korpusu aktérských výpovědí identifikovat významové souvislosti z hlediska příslušných teoretických perspektiv. Jednotlivé kapitoly pak obsahují dílčí závěry a průběžné interpretace, které text vhodně rámuje, zasazují citace informátorů do teoretického kontextu a zpřehledňují argumentační linii práce.

Autorka v úvodu klade do polohy oborového východiska sociální a kulturní antropologii, nicméně výsledný text perspektivu této disciplíny překračuje, neboť kombinuje hlediska několika dalších oborů (kulturní studia, sociologie, televizní studia, filmová věda). Navzdory tomu, že (mezi)oborové pole, na kterém dizertační práce operuje, je velmi široké, musím vyzdvihnout, že Lucie Králová si příslušné teoretické a pojmové aparáty osvojuje a používá bez problémů, velmi rychle se dokázala zorientovat v základních východiscích oborů, které přímo nestudovala, a jsem přesvědčen, že předložená práce by byla i v rámci uvedených disciplín hajitelná.

Celkově se jedná o velmi zdařilou a užitečnou práci, která poodhaluje, jaké symbolické strategie, diskurzivně-mocenské siločáry a neuvědomované předpoklady jednání a myšlení určují výslednou podobu televizního obsahu v oblasti dokumentu v současné ČT. Jsem přesvědčen, že dizertační práce Lucie Králové je po úpravách publikovatelná jako odborná kniha, a s klidným svědomím ji doporučuji k obhajobě.

V Habrové dne 9. 8. 2017

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D.